

SENEGAAL: Æ•aaral Muusaa Jallo to jaaÉ“i HaaÉ—tirde Seek Anta Joop

Soumis par IBRAAHIIMA MALAL SAAR
19-08-2012
DerniÃ`re mise Ã` jour : 19-08-2012

{xtypo_dropcap}M{/xtypo_dropcap}usidÉ—o men Muusaa Jallo huñiima deftere mum wiÉ—to (thèse) É—o duÉ—al JaaÉ“i HaaÉ— Anta Joop, Dakaar (Senegaal) ñalnde 24 lewru É—ennundu nduu. Nde wonnoo Muusaa Jallo ko gooto e daraniÉ“e É—emngal e leñol men, heewii banndiraaÉ“e arnooÉ“e tawtoreede. Pulaagu.com heÉ“aani yahde Dakaar kono en njeewtidii e Muusaa Jallo waÉ—nde faayiide sanne ngam o fammina renndo ngoo golle É—e o huñanii annduÉ“e toon to duÉ—al Seek Anta Joop. Muusaa Jallo yahri ko fannu coñce e É—emné—iyaÅ‹kaagal, kono kadi ko e Pulaar o waÉ—i wiÉ—to makko ngoo. Ko É—um addani-m naamnaade-mo nde o famminta golle É—ee jaÅ‹giyaÅ‹kooÉ“e Pulaagu.com e renndo FulÉ“e e be ngonaa FulÉ“e no ndiidorinoo

PULAAGU.COM: Ko adii fof, hol ko woni tiitoonde wiÉ—to maa e hol ko waÉ—i njiÉ—É—aa wiÉ—tude oon fannu?

La poésie pastorale des FulÉ“e du Jolof et du Ferlo : la problématique des guillemets de l’oralité. E É—emngal tuubakiri ko É—um wonnoo tiitoonde wiÉ—to ngoo; so mi etiima É—um firde e Pulaar É—um É—eÉ“ata wonde ko :Jime aynaaÉ“e : hol ko soomi e kaa haala ?

Nawi-mi e oo fannu wiÉ—to ko Æ`eewtindaade wonde heewÉ“e wiÉ—tooÉ“e e FulÉ“e ina njiÉ—i waÉ—de ngol leñol leñol kaaw caragol maÉ“É“e, mbaadi maÉ“É“e, innde É“e njiilanatee ekn.

Mbiimi wonde FulÉ“e ina njogii ko kollirta subaka kala e nder golle maÉ“É“e, ngonka maÉ“É“e : ina heen jeyaa jime aynaaÉ“e e SeernaaÉ“e mumen ;mi wiyaani noon alaa ko waÉ—aa heen haa É—oo ; ahaa kay, gila Marguerite DUPIRE haa Mammadu Sir Ndonggo rewde e Aamadu Hampaate BAH, golle jooÉ—É—e, jumtuÉ—e mbaÉ—ama heen ; kono ga nokku amen gah, to ban coñce e literatuur ina fooÆ`noo ; ko ndeen yolnde njiÉ—noomi sukku ; ngabiimi jime naalaÅ‹kooÉ“e e aynaaÉ“e, jime SeernaaÉ“e amen hono Ceerno Koyli e jime almudÉ“e Siik Aljuma BAH haa woodi ko feeñi heen. {mosloadposition in-adsense}

PULAAGU.COM: Hol ko wiÉ—to ngoo addan-maa to bannge É“eydaare ganndal e udditaare hakkille?

Feeñimi heen to bannge ganndal e udditaare hakkille ko toÉ“É“e sappo e jeetati (18) e ko rewi:

- Mi seerndii gollal wiide e gollal haalde, hayso golle É—ee ina ceerti e É—emÉ—e keddiiÉ—e, e nder Pulaar ko ummoraade “maayk” payaa “woondoore”, ummoraade “É“occolinde” faade “timmal”;
- Mi yiyii ko waÉ—i neÉ—É—o e yimÉ“e nanndaani sifaa e gooÉ—É—ugol e keewal kelme Pulaar keddiiÉ—e É—ee : neÉ—É—soomi sifaaji timmal e baas-timmal; yimÉ“e ko keewal e limoore tawi neÉ—É—o wonde mum gooto alaa baasi, ko no no hakkille foti É“etatee;
- Mi yiyii wonde ina É—oftoowo kala gollal e Pulaar yahii haa É“asiima e won É—een kelme okkiÉ—e nguurndam, foofaandu : Naange, Genaale, Geno, Genndeeru, Nafde, Inna, Neene , Nani, Nana ekn;
- Konngol (Haala) Pulaar fawii ko e dogi É—iÉ—i : Ko yiÉ—aa e ko añaa(sujets d’admiration et objets de parodie);
- Mi fotndii ko Farayse wiyata ko Les figures du discours e haala Pulaar, tawmi Pulaar fiiltiima Farayse e peeje no haala siÅ‹kirtee, no waylirtee haa adda maanaaji goÉ—É—i
- Payka e pulareeje (ma a taw ko É—uum addi innde payka ndee) ina É“ura alÉ—ude winndannde no wonirnoo ;
- Mi sifiima, mi innii jime tawmi JolofnaaÉ“e e FerlaÅ‹kooÉ“e ina kuutoroo É—ee ;
- Jiidigal to FulÉ“e É“uri É“aaraade ko ngonka e jahdigal wonaa Æ`iiÆ`am wolla enÉ—am ;
- Ñalaande (ñande) É“uri teeÅ‹tude e sifaaji waktu, yonta wolla kala ko ina siftoree e dow hitaande, lewru ekn ;
- Haala, alaa jeyÉ—o no heewi wiyeede nih awluÉ“e, wammbaaÉ“e wolla naalaÅ‹kooÉ“e njeyi haala ! Gooto kala ina jogii hakk haala, faawii ko e yonta, fotde e joggul mum ;

- Kaawis (le merveilleux en littérature comme élément de commentaire)alaa e Diine : so woodno e yeru Juulde woodataa e Lislamm ;
- Nokku e yonta(l’espace et le temps) njeyaa ko e lobbudu É—o hakkille jookii ina yaynoo haala, laaÉ“al haala fawii ko e no joom mum ne’iraa, ko anndinaa ekn ;
- Dokkal wonaa tan jawdi A hooti e junngo B ; ko baÉ—al jeyangal e ko wooÉ—É—inta gonaangal aade oo nder renndo o jeyanngoo ;
- FulÉ“e kaÉ“ortoo geÉ—e kaÉ—aaÉ—e ko sawndinde É—oon geÉ—e nannduÉ—e heen, yeru : wujjude e saaynaade ekn.
- Hare Pullo e yeeweende ko sifaa Mythe de Sisyphe;
- Mi yaltinii njuÉ“É“udi ndernderiiri jime aynaaÉ“e Jolof e Ferlo e SeernaaÉ“e mumen;
- Ko É“uri heen waÉ— faayiida wonande ñaawooÉ“e É“ee: ko mi resii,mi reenii ngalu FulÉ“e Jolof e Ferlo kebornooÉ—a yoola

PULAAGU.COM:Mbar deftere ndee ena jogori saakade ngam renndo ngoo heÉ“a e nafoore njaltudi wiÉ—to ngoo?

Eey É—o ngonmi É—oo ko e caatagol e waylude ko mbiyaami ko heen feewaani ngonmi; deftere nde jame É—iÉ—e (Jime É—o ngoo): heen yamre fof ko deftere mum bannge njiÉ—mi É—um waÉ—de.

PULAAGU.COM: HaÅ‹kadi nde É“aar-É—aa jaÅ‹de jaaÉ“i-haaÉ—tirde hol ko woni kuccam golle maa e ko fayi arde?

Alaa mi É“aaraani koy, Seydi SAAR, so mi gaynii saato ngoo paami ko e yottinde binndanÉ—e noogaas (20)tokoose (articles)jowitiiÉ—e e oon fannu ngam É“osde e janngingol DuÉ—al JaaÉ“i HaaÉ—tirde so mi woodii heen Æ´etteede; anniya ar sosde casol fannuyankeeewol jaaÉ“i haaÉ—tirde hono ‘Littérature Pulaar’; e mbaadi kuÉ“tidinndi, tawa mi jannginat e É—emngal Farayse e É—emngal Pulaar.

PULAAGU.COM: Muusaa Jallo, ko a gooto e hatanteeÉ“e É—emngal Pulaar, holi yiyannde maa e ngaddiin jaaÉ“i-haaÉ—tiyaÅ‹de e É“amtaare É—emngal men?

AdiiÉ“e men toon É“ee ko É“e jinngooÉ“e, kala ko ina fayi e leñol hee ko ina bonna ngol ho É“e ndaroo heen tawa hay gooto tinaani; ko É“e winndooÉ“e cay É“e pooftaaki, ede ganndal reeni fof; ho É“e coftini amen, minen sukaaÉ“e É“ee e jokkude jaÅ‹de e yiyannde am, oo É—oo sifaa daranaade É—emngal ngal É“uri ngartam e darnde njiyeekam en.

Aan Ibraahiima SAAR, a jaaraama, yoo Alla É“eydu cellal maa haa anniya ma njoganiÉ—aa É—emngal e leñol ngol yottoo; a jaaraama no feewi wonaa seeÉ—a.

{gallery}/muusaa_jallo{/gallery}

RoÉ“ti konngi É—ii ko Ibraahiima SAAR

{mosloadposition adsense}

{mosloadposition facebook}

{mosloadposition disclaimer}